

Visie op brede schoolontwikkeling in de gemeente Lochem

Inhoudsopgave

Afkortingenlijst	3
Inleiding	4
Hoofdstuk 1 <i>Achtergrond, ontwikkelingen en definities</i>	5
1.1 Algemeen	5
1.2 Landelijke ontwikkelingen	5
1.3 Definities	6
Hoofdstuk 2 <i>Inhoudelijk concept</i>	7
2.1 De brede school in een ringmodel	7
2.2 Kind centraal	7
2.3 Doelgroep	7
2.4 Ontwikkelingskansen	8
2.5 Zorgnetwerk	8
2.6 Verlengde schooldag	8
2.7 Verbinden	8
2.8 Participanten	9
Hoofdstuk 3 <i>De brede school in de gemeente Lochem</i>	10
3.1 Brede school als ontmoetingsplaats	10
3.2 Visie en uitgangspunten	10
3.3 Doelstellingen	11
3.4 Profielen	12
3.5 Aanbieden dagarrangementen	12
3.6 Voorwaarden Brede School	12
Hoofdstuk 4 <i>Implementatie: taken en verantwoordelijkheden</i>	13
4.1 Het ontwikkelen van brede scholen	13
4.2 Rol- en taakverdeling	13
4.3 Overlegstructuur	15
Bijlage 1: <i>bronnen</i>	16
Bijlage 2: <i>globale kwaliteitscriteria</i>	17
Bijlage 3: <i>eisen aan samenwerking</i>	18

Afkortingenlijst

BS	Brede school
BSO	Buitenschoolse opvang
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
KO	Kinderopvang
PO	Primair Onderwijs
PSZW	Peuterspeelzaalwerk
SMW	School Maatschappelijk Werk
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WSNS	Weer samen Naar School
ZAT	Zorg Advies Team

Inleiding

Voor u ligt de visienotitie 'de bal samenspielen'. Dit rapport is een groei- en verzamelnotitie waarin de focus ligt op de ontwikkeling van brede schoolbeleid voor de gehele gemeente Lochem. In het verleden is het onderwerp brede school-beleid meerdere malen aan bod geweest. Het veld is hierbij intensief betrokken geweest. De resultaten zijn in eerdere versies van de notitie de bal samenspielen aan de orde geweest.

De bal is inmiddels samen met het veld weer opgepakt. Op 10 maart 2010 is er een bijeenkomst geweest met de Lochemse schoolbesturen. Deze bijeenkomst heeft op 30 maart 2010 een vervolg gekregen met een bijeenkomst in een breder verband over de brede school visie in de gemeente Lochem. De huidige notitie is aangepast aan de laatste ontwikkelingen en inzichten m.b.t. het brede schoolbeleid in de gemeente Lochem. Afgesproken is dat het visiestuk bestuurlijk door de partners wordt vastgesteld.

Dit beleidsplan geeft niet alleen de visie en zienswijze weer van de gemeente, maar is ook bedoeld als praktische houvast voor scholen, sportverenigingen, sociaal cultureel werk, kinderopvang / peuterspeelzaalwerk/ buitenschoolse opvang, zorgorganisaties en cultuurverenigingen op het moment dat zij hun toekomstvisie naar een brede school willen inrichten en daarbij een beroep willen doen op de gemeente.

Deze notitie richt zich puur op de visieontwikkeling van brede schoolbeleid voor de gehele gemeente Lochem. In hoofdstuk 2 wordt nader uitgelegd wat onder het concept 'brede school' wordt verstaan. In hoofdstuk 3 worden de Lochemse visie en uitgangspunten benoemd. De gemeente wil stimuleren dat scholen zich ontwikkelen tot brede school. In hoofdstuk 4 is beschreven hoe zij dit proces ziet en wat de taken verantwoordelijkheden van een ieder zijn.

Voor deze notitie zijn de volgende algemene uitgangspunten van belang:

- 1. Het visiedocument geeft richting van ontwikkeling van brede scholen in de gemeente Lochem;**
- 2. Het visiedocument gaat niet over individuele huisvestingsvraagstukken;**
- 3. Het visiedocument dient als onderlegger bij realisatie van huisvesting (conform Integraal Huisvestings Plan (IHP)).**

Hoofdstuk 1   Achtergrond, ontwikkelingen en definities

1.1   Algemeen

De brede school

Scholen waar de voor- en naschoolse opvang een logisch vervolg is op het onderwijs, waar kinderen taalondersteuning krijgen, waar opvoedingsondersteuning op school is geregeld, waarin een bibliotheek is gevestigd en alle organisaties die zich met opgroeiende kinderen bezighouden samenwerken. In Zweden, de Verenigde Staten en Groot-Brittannië werd vanaf het begin van de jaren 80 geëxperimenteerd met zulke scholen. Het idee brede school krijgt ook in Nederland navolging. Toen in 1995 om Groningen en Rotterdam de eerste brede scholen werden ontwikkeld, kon niemand vermoeden dat er ruim tien jaar later bijna duizend brede scholen in het primair onderwijs zouden zijn. Razendsnel groeide het aantal brede scholen in Nederland dan ook van 500 in 2004 naar 1200 in 2009. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) steunt deze ontwikkeling.

Onverminderde groei

In 88% van de gemeenten zijn inmiddels één of meerdere brede scholen gerealiseerd. Van de overige gemeenten heeft 6% voornemens om een brede school vorm te geven. Brede scholen zijn in alle provincies, in vrijwel alle steden en ook in het overgrote deel van de dorpen (80%) te vinden. De groei in het aantal gemeenten met brede scholen sinds 2007 komt vooral op het conto van de plattelandsgemeenten.

De helft van de brede scholen in het primair onderwijs is gehuisvest onder één dak. De andere helft maakt gebruik van meerdere gebouwen, een kwart doet dat in accommodaties in elkaars directe nabijheid en eveneens een kwart gebruikt locaties verspreid over de wijk

1.2   Landelijke ontwikkelingen

Er is een groot aantal ontwikkelingen en factoren, die invloed hebben op de verhouding tussen het onderwijs en het jeugdbeleid / jeugdzorg. Zonder de pretentie te hebben volledig te zijn, volgt hieronder een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen:

- *Invoering van de lumpsumfinanciering Primair Onderwijs (PO)*. Door de invoering van deze regeling per 1 augustus 2006 heeft het PO meer vrijheid gekregen in de besteding van de middelen.
- *Nieuwe wet op de Onderwijsachterstanden per 1 augustus 2006*. De wet verdeelt de gelden voor het Onderwijsachterstandenbeleid anders dan voorheen. Het onderwijs krijgt zelf een groter deel van het geld. De verhoudingen tussen onderwijs en gemeenten is hierdoor veranderd: nu is er meer sprake van gelijkwaardige partners terwijl de gemeente voorheen meer financierder was en het onderwijs de uitvoerder.
- *Nieuwe regeling vraagfinanciering schoolbegeleiding*. De gelden voor schoolbegeleiding gingen vroeger naar gemeenten. Het geld gaat nu rechtstreeks naar de scholen, die de gelden naar eigen inzicht kunnen besteden.
- *Wet op de jeugdzorg*. Op 1 januari 2005 is de Wet op de Jeugdzorg in werking getreden als opvolger van de Wet op de Jeugdhulpverlening. De jeugdzorg is middels deze wet anders ingericht, hetgeen gevolgen heeft voor de gemeentelijke rol op dit terrein. De gemeente heeft op het gebied van het preventief jeugdbeleid nu vijf functies:
  1. Informatie geven aan ouders, kinderen en jeugdigen over opvoeden en opgroeien.
  2. signaleren van problemen door instellingen als jeugdgezondheidszorg en onderwijs,
  3. toegang tot het (gemeentelijk) hulpaanbod en toeleiden naar voorzieningen aan de hand van de 'sociale kaart' voor ouders, kinderen, jeugdigen en verwijzers,
  4. pedagogische hulp,
  5. coördineren van zorg in het gezin op lokaal niveau (gezinscoaching).
- *De Wet maatschappelijke Ondersteuning*. In de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) zijn de gemeentelijke taken vastgesteld in prestatievelden. De WMO bestaat uit 9 prestatievelden. Met name prestatieveld 1 en 2 hebben te maken met de brede school. Prestatieveld 1 behelst het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van wijken en buurten. Prestatieveld 2 maakt de gemeente verantwoordelijk voor op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden. De andere prestatievelden hebben indirect betrekking op de jeugd.
- *De motie van Aartsen-Bos*. In december 2006 is de motie van Aartsen-Bos aangenomen. Sinds schooljaar 2007/2008 zijn scholen verplicht voor- en naschoolse opvang aan te bieden tussen 7.30

en 18.30 uur, hetzij faciliteiten te bieden waarbinnen andere partijen dat doen en de randvoorwaarden hierbij aangeven.

- *De operatie Jong*. De operatie Jong heeft geresulteerd in een voorstel om per wijk / kern een Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) te realiseren. In 2011 moet er een landelijk dekkend netwerk zijn van CJG's. Ook wordt in het sturingsadvies 'Koersen op het kind' gepleit voor het aanhaken van voor- en buitenschoolse voorzieningen bij het Primair Onderwijs. Hierdoor ontstaan buurtvoorzieningen, die de kinderen een breed aanbod bieden van opvang, educatie en recreatie. Voor ouders ontstaat op deze wijze een praktische centrale plek voor het verblijf van hun kinderen (brede school gedachte).
- *Passend Onderwijs*. Vanaf 2011 moeten schoolbesturen voor ieder kind Passend Onderwijs kunnen leveren. Het doel is Passend Onderwijs voor ieder kind: dat kan zijn in een reguliere school of op een school voor speciaal onderwijs.
- *Combinatiefuncties*. De 'Impuls brede scholen, sport en cultuur' is door de bewindslieden van VWS en OCW, vertegenwoordigers van de VNG, NOC*NSF, Verenigde Bijzondere Scholen (VBS) en de Cultuurformatie op 10 december 2007 ondertekend. De Impuls steunt gemeenten die een combinatiefunctionaris willen aanstellen. In 2012 zullen er 2250 combinatiefunctionarissen werkzaam zijn in de sectoren onderwijs, sport en cultuur. Met ingang van 2008 wordt er, olopend in tranches, een budget aan gemeenten toegekend om dit te realiseren.
- *Wet OKE*, harmonisatie van kwaliteit en toegankelijkheid van kinderopvang, peuterspeelzaalwerk. Het doel van het OKE wetsvoorstel is om de taalontwikkeling van jonge kinderen te stimuleren en de kwaliteitseisen van de peuterspeelzalen te verbeteren.

Genoemde landelijke ontwikkelingen bieden mogelijkheden om beleid meer toe te spitsen op de ontwikkeling van brede scholen.

1.3 Definities

Sinds de eerste brede scholen rond 1995 van start gingen in Nederland zijn er honderden brede scholen ontwikkeld. Elke brede school op een eigen manier en met een eigen gezicht. Op basis van onderzoeksresultaten en literatuur wordt in het jaarbericht 2009, brede scholen in Nederland, gesproken over de volgende beschrijving van het begrip brede school: "Er is sprake van brede school wanneer een school een bredere maatschappelijke functie heeft dan die van onderwijsgever alleen, daarbij structureel samenwerkt met instellingen voor welzijn, zorg, kinderopvang, sport en/of cultuur en samen met die voorzieningen zorg draagt voor een substantiële uitbreiding van het aanbod."

In het visiedocument Lokaal Sociaal Beleid (LSB) Lochem 2006-2015 wordt gesproken over de brede school als ambitie voor het sociaal beleid. Naar aanleiding van dit visiedocument is een Lochemse definitie voor het begrip brede school geformuleerd. De focus ligt hierbij primair op kinderen van 0-12 jaar.

Brede school in Lochem

Een brede School is een samenwerkings- / netwerkorganisatie, en niet noodzakelijk één gebouw, van een school of groep van scholen en verschillende andere organisaties in een kern, welke een primaire ontmoetingsfunctie heeft voor jong (0-12 jarigen) en secundair voor oud (vanaf 12 jaar). Afhankelijk van de kern en profilering vinden hier behalve onderwijsactiviteiten ook welzijns-, zorg-, culturele en sportactiviteiten plaats.

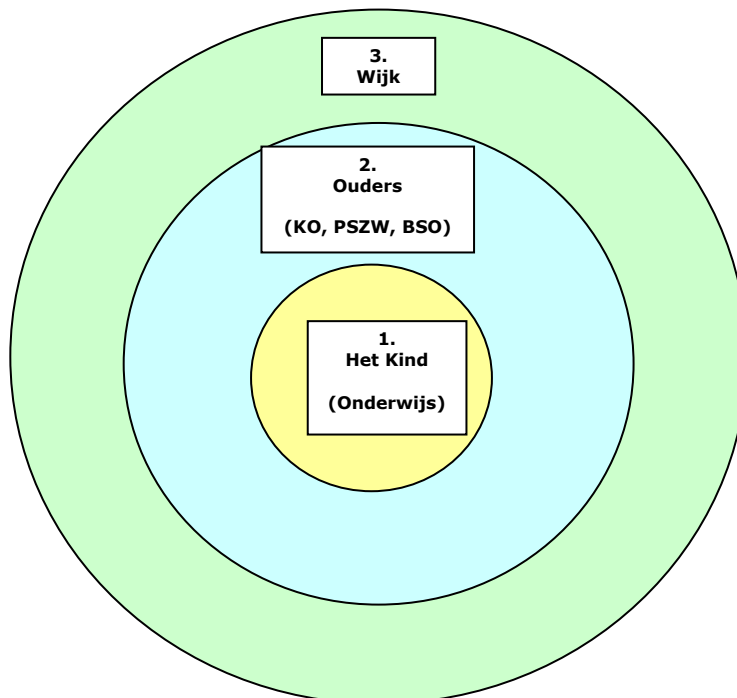
Hoofdstuk 2   Inhoudelijk concept

We spreken van een brede school binnen de gemeente Lochem indien er sprake is van inhoudelijke samenwerking en afstemming tussen in ieder geval primair onderwijs, kinderopvang, buitenschoolse opvang en peuterspeelzaalwerk.

2.1   *De brede school in een ringmodel*

In samenwerking met de Lochemse schoolbesturen is het onderstaande ringmodel tot stand gekomen. In de binnenste ring is het kind en het Primair Onderwijs (0 tot 12 jaar) gesitueerd. Het kind staat immers centraal. In de tweede ring zijn de ouders gepositioneerd. De ouders hebben belang bij een goede kinderopvang, peuterspeelzaal en tussen- en buitenschoolse opvang. In de derde ring staat de ontmoetingsfunctie van de brede school binnen de wijk centraal.

Schema 1   Ringmodel

2.2   *Kind centraal*

Heel bewust is het kind centraal geplaatst. De brede school is dus niet in de eerste plaats een voorziening voor bijvoorbeeld onderwijs, of voor zorg, maar een netwerk van voorzieningen voor kinderen. Het onderwijs is één van de voorzieningen die bijdragen aan de ontwikkeling van het kind, maar zeker niet de enige. Dat het onderwijs een hele belangrijke positie heeft in de brede school wordt ten volle erkend, maar de brede school is niet gedefinieerd als een onderwijsvoorziening. Een wezenlijk kenmerk van de brede school is optimale samenwerking: *de som is immers meer dan het geheel der delen*.

2.3   *Doelgroep*

De doelgroep van de brede school is (primair gericht op) kinderen van 0 tot 12 jaar. De keuze van de doelgroep vanaf 0 jaar geeft aan dat de kinderopvang, peuterspeelzaal, maar ook buitenschoolse opvang een integraal deel uitmaakt van de brede school. De brede school vormt echter ook een belangrijke voorziening in het creëren van een doorgaande lijn van 0 tot 23 jaar. Via een goede afstemming tussen de brede school en vervolgvoorzieningen moet de doorgaande lijn verder gestalte krijgen.

De kracht van de brede school is ontmoeting en daarmee het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van wijken en buurten (prestatieveld 1: Wet maatschappelijke ondersteuning). Door middel van het organiseren van activiteiten die voortvloeien uit het onderwijs of daar goed op aansluiten, zoals buitenschoolse opvang, zorgactiviteiten, educatieve en culturele activiteiten wordt de brede school een voorziening voor de wijk en daarmee worden automatisch andere doelgroepen betrokken.

2.4 Ontwikkelingskansen

Als hoofddoelstelling is vermeldt het bieden van optimale ontwikkelingskansen. Zo gaat het niet alleen over de ontwikkelingskansen voor een maatschappelijke carrière, een van de belangrijkste doelstellingen van het onderwijs. Ook gaat het om de creatieve, psychosociale of fysieke ontwikkeling van het kind. De ontwikkeling van het kind als persoon wordt bedoeld met inbegrip van alle deelaspecten. Oftewel het bieden van optimale ontwikkelingskansen door het realiseren van een doorgaande lijn in de opvoeding, ontwikkeling en educatie in het gezin, op school en de vrije tijd.

2.5 Zorgnetwerk

Een krachtige en goed georganiseerde zorgstructuur is een voorwaarde om vroeg te kunnen signaleren binnen een schoolcontext en tijdig op signalen te kunnen reageren. Van belang is dan ook een goede interne zorgstructuur binnen de school te formeren. Leerkrachten en Intern Begeleiders dienen in staat te zijn gedrags-, ontwikkelings- en opvoedingsproblematiek bij kinderen en ouders vroegtijdig te signaleren. Naast een uitstekende interne zorgstructuur is het van belang dat er, indien nodig, externe expertise van buiten kan worden ingeschakeld in de vorm van een Zorgteam. In de gemeente Lochem bestaat er nog een discussie over de daadwerkelijke invulling van het gemeentebrede Zorg Advies Team (ZAT) en het nog op te richten Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Voorop staat dat er een nauwe samenwerking moet bestaan tussen het ZAT, het CJG en de brede school.

2.6 Verlengde schooldag

Een belangrijk aspect van een brede school binnen de gemeente Lochem is de verlengde schooldag die is bedoeld voor alle kinderen uit de wijk in de leeftijd van 4-12 jaar. In de verlengde schooldag worden activiteiten aangeboden die een positieve invloed hebben op de schoolloopbaan van kinderen. Hierbij kunnen we denken aan taalontwikkeling, maar ook aan sociale vaardigheden en kennismaken met allerlei vormen van theater- en kunstactiviteiten op het terrein van sport en cultuur, die in de thuissituatie niet tot het dagelijks aanbod behoren. Een goede promotie en werving voor de activiteiten is van belang.

Het samenwerkingsverband van een brede school kan haar programma met buitenschoolse activiteiten verbreden tot een compleet dagarrangement, een weekendschool of een vakantieschool. Door samenwerking ontstaat een gezamenlijke programmering waarmee kinderen een sluitend aanbod wordt gedaan. Daarmee ontstaat ook de mogelijkheid om kinderen extra bagage mee te geven bijvoorbeeld door extra huiswerkbegeleiding of door kinderen te laten deelnemen aan cultuuruitingen waarmee men in de thuissituatie niet in aanraking komt. Belangrijk is de ouders hierbij te betrekken zodat school, ouders en buurt steeds een samenhangende driehoek blijven vormen.

2.7 Verbinden

Verbinding met het onderwijsbeleid: pedagogisch concept in doorlopende lijn

De brede school is een netwerk waarbij tal van maatschappelijke organisaties betrokken zijn. Samen zorgen zij voor een sterk pedagogisch netwerk in de buurt en een passend aanbod voor kinderen en hun ouders.

Verbinding met onderwijsbeleid: zorgplicht in het onderwijs, CJG, SMW en ZAT

School Maatschappelijk Werk (SMW), Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), Zorgteams (ZT) en Zorg Advies Teams (ZAT) vormen een cruciale rol in de signalering en advisering. Brede scholen zijn in het kader van toeleiding naar zorg een goed instrument gebleken. Ze zijn laagdrempelig en staan als bindend element in de wijk.

Verbinding met voorschoolse voorzieningen: PSZW, KO, BSO

Vanaf de jaren negentig is de politieke belangstelling voor het peuterspeelzaalwerk en de kinderopvang toegenomen door het besef dat de vroege kindertijd een belangrijke rol speelt in de ontwikkeling van sociale competenties. Zowel de kinderopvang, het peuterspeelzaalwerk als de buitenschoolse opvang nemen dus een belangrijke plaats in het brede schoolbeleid.

Verbinding met de wijk

De brede school is bij uitstek een laagdrempelige ontmoetingsplek in de wijk. Iedere brede school is uniek. De samenstelling, missie en het activiteitenplan worden vastgesteld op basis van de behoeften en wensen van de omgeving en in samenspraak met de dorpsraad of buurtvereniging. Activiteiten worden zo veel mogelijk met, door en voor kinderen, ouders en buurtbewoners vormgegeven. De brede school is een bindend element in de wijk. Dit komt tot uiting in de werkplannen.

Verbinding met sport en cultuur

De brede scholen ontwikkelen en bieden binnenschoolse en naschoolse bewegingsactiviteiten kunst- en cultuuronderwijs, bijvoorbeeld door middel van inzet op combinatiefuncties en duo-banen. Vooral bewegingsactiviteiten kunnen een rol spelen bij het bevorderen van een gezonde leefstijl. Kunstzinnige activiteiten dragen bij aan de persoonlijke ontwikkeling en creativiteit. Erfgoedprojecten bevorderen de verbondenheid met de omgeving en de vorming van de eigen identiteit.

Verbinding met het voortgezet onderwijs

De primaire focus ligt op 0 tot 12 jarigen om zo een goede basis te bieden om verder te ontwikkelen richting het Voortgezet Onderwijs en jongeren die niet langer naar school gaan. Een brede school in het basisonderwijs biedt eventueel kansen voor het realiseren van maatschappelijke stages in het voortgezet onderwijs. Goede afstemming is noodzakelijk tussen het Primair Onderwijs, het Voortgezet onderwijs (Staring College) en de gemeente.

2.8 Participanten

Het concept brede school gaat uit van een aanpak op opvoeding, educatie en vorming. Uiteraard is dit geen kwestie voor de school alleen. De school moet samenwerken met andere voorzieningen voor jeugd en ouders. In vrijwel alle brede scholen speelt de basisschool een spilfunctie. Samen met de peuterspeelzaal of voorschool en de kinderopvang vormen zij het hart van de brede school. In een brede school netwerk wisselen scholen en andere instellingen uit wat zij vanuit hun eigen kerntaken aan kinderen te bieden hebben. In een brede school netwerk worden kern partners en overige partners onderscheiden.

De kernpartners zijn:

- primair onderwijs;
- peuterspeelzalen;
- kinderopvang;
- opvang ten behoeve van voor-, tussen en naschoolse opvang;

Overige partners zijn onder andere:

- voortgezet onderwijs;
- instellingen voor kunst en cultuur;
- sportverenigingen;
- welzijn en sociaal cultureel werk;
- openbare bibliotheek;
- politie;
- opvoedingsondersteuning en ontwikkelingsstimulering;
- volwasseneducatie;
- schoolmaatschappelijk werk;
- thuiszorg;
- jeugdzorg;
- schoolarts;
- buurthuis;

Niet alle instellingen zullen in de brede school participeren. Dat is afhankelijk van de accenten die per wijk/kern op basis van een analyse gelegd worden.

Hoofdstuk 3 De brede school in de gemeente Lochem

3.1 Brede school als ontmoetingsplaats

De visie van de gemeente Lochem, waarin wordt gestreefd naar minstens één ontmoetingsplaats in elke kern, sluit aan op het concept brede school. In het Visiedocument "Lokaal Sociaal Beleid Lochem 2006-2015" en de "Nota Integraal Jeugdbeleid 2008-2012" is hier aandacht aan besteed.

Op 24 juli 2007 heeft het college haar visie, missie en doelstellingen uitgesproken. Op 7 augustus 2007 is de conceptnotitie "De bal samenspelen in Lochem" door het college vastgesteld over het integraal educatief denken en is deze voor bespreking vrijgegeven.

Deze notitie is op 10 september 2007 tijdens de werkconferentie "Brede schoolontwikkeling Lochem" voorgelegd aan de raadsleden, schoolbesturen en de potentiële partners. Op 27 mei 2008 is de bestuursopdracht brede schoolontwikkeling vastgesteld door het college over het te volgen proces voor de korte en lange termijn. De bestuursopdracht is op 30 juni 2008 geaccordeerd door de gemeenteraad. De notitie die nu voor u ligt is aangepast aan de laatste ontwikkelingen en inzichten m.b.t. het brede schoolbeleid in de gemeente Lochem.

3.2 Visie en uitgangspunten

De gemeente Lochem heeft de volgende visie geformuleerd:

Visie

De brede school is een multidisciplinair netwerk van scholen en instellingen. Dit netwerk wordt gevormd door kernpartners uit de sectoren primair onderwijs, kinderopvang, buitenschoolse opvang en peuterspeelzaalwerk. De partners zorgen voor inhoudelijke afstemming en samenwerking. Afhankelijk van profilering, vragen en behoeften vanuit de wijk wordt dit netwerk aangevuld vanuit onder andere zorg, welzijn, cultuur en sport.

Bij de visie horen de volgende uitgangspunten:

Uitgangspunten

1. *Het kind staat centraal*: Ieder kind moet optimale kansen krijgen om zich te ontwikkelen tot een persoon die op zelfstandige en volwaardige wijze kan deelnemen aan de samenleving (gezin, school, buurt en kern).
2. *Positief beleid*: Richtten op de kansen en mogelijkheden van brede schoolontwikkeling en de competenties van de jeugd.
3. *Sluitende keten*: Signalen rondom problemen van kinderen zo snel mogelijk opvangen gevolgd door snelle interventies. Investeren in goede samenwerking en gebruik maken van de expertise bij scholen en instellingen.
4. *Participatieve benadering*: Beleid ontwikkelen samen met partners.
5. *Thinking out of the box*: Open staan voor alternatieve en wellicht niet voor de hand liggende oplossingsrichtingen.
6. *Kwaliteit*: de doelstellingen (zie hieronder) zijn leidend voor het monitoren van de kwaliteit. Deze zullen verder geoperationaliseerd worden¹.
7. *Samenwerking*²: de meerwaarde van samenwerking tussen brede schoolpartners is duidelijk, evenals de gezamenlijke verantwoordelijkheid, idee van kwaliteit en toegevoegde waarde (zie ook bijlage 3). Voor iedere brede school worden, op basis van profilering, arrangementen geformuleerd.
8. *Initiatief*: het initiatief voor de vorming van brede scholen ligt bij de scholen en/of instellingen en is per definitie lokaal maatwerk.

¹ In bijlage 3 is een voorbeeld opgenomen van mogelijke kwaliteitscriteria. De lijst is niet bedoeld om te evalueren, maar kan een globaal beeld geven van de huidige kwaliteit van de brede school en welke onderdelen onder de maat zijn.

² Zie bijlage 2 voor eisen aan samenwerking

3.3 Doelstellingen

Hoofddoelstelling

Het kind (0-12)   Het kind maximale ontwikkelingskansen bieden.

Subdoelen

Kind

- Het kind wordt maximaal gefaciliteerd met school, opvang (educatie), sport, cultuur en expressie.
- Maximaal sluitend zorgnetwerk rondom het kind.

Kinderen ontwikkelingskansen bieden, daar draait het om in brede scholen. Dat kan onder andere door uitbreiding of verbetering van het activiteitenaanbod, bijvoorbeeld door kinderen meer te laten sporten en bewegen, meer in aanraking te brengen met kunst en cultuur en door te werken aan sociale vaardigheden.

Naast doelen voor kinderen kunnen ook doelen voor ouders opgesteld worden, maar dit is niet het hoofddoel van de brede school, eerder een nevendoeel. Meestal gaat het om doelen die (indirect) de ontwikkeling van kinderen betreffen, zoals het versterken van de ouderbetrokkenheid en het bieden van opvoedingsondersteuning. Een aantal brede scholen richt zich daarnaast ook rechtstreeks op ouders: op de derde plaats staat het vergemakkelijken van de combinatie van arbeid en zorg voor werkende ouders.

Brede scholen kunnen zich ook richten op de wijk als geheel, dat wil zeggen op alle wijkbewoners en niet alleen op ouders en kinderen. Het gaat dan vooral om het versterken van de sociale cohesie en de veiligheid in de wijk, en om het bieden van activiteiten en voorzieningen voor de wijkbewoners.

Nevendoeelstelling

Ouders   Maximale ouderparticipatie.

Wijk   Creëren van maximale sociale samenhang en veiligheid in de wijk.

Subdoelen

Ouders

- Maximale samenhang tussen opvoeding, onderwijs en gemeenschapsvorming.
- Opvoedingsondersteuning voor ouders.
- Maximale betrokkenheid van de ouders bij het onderwijs.
- Maximale participatie van de ouders op de arbeidsmarkt.

Wijk

- Voorzieningenniveau in de wijk maximaliseren.
- Optimale samenwerking tussen de instellingen.
- Maximaliseren van ontmoeting in de wijk.

Professionals

- Expertise van de professionals maximaal benutten.

Deze notitie is een kader is voor de ontwikkeling van brede scholen waarin uitgegaan van maatwerk en een vraaggerichte aanpak. Per wijk/kern kunnen ander accenten worden gelegd. Daar waar het gaat om aandachtswijken zal het accent meer komen te liggen op de pedagogische functie van de school. Bij niet-aandachtswijken komt het accent meer te liggen op het benutten van de omgevingsfunctie van brede scholen. De meerwaarde van een brede school is gelegen in de samenwerking en/of het anders organiseren van een bestaand netwerk.

3.4 Profielen

Een brede school wordt gekenmerkt door een of meerdere van de volgende profielen:

1. Achterstandbestrijding: is gericht op het scheppen van kansen en het voorkomen en bestrijden van onderwijsachterstanden;
2. Verrijking: is gericht op talentontwikkeling bij alle leerlingen met een breed aanbod aan sportieve -, sociale - en culturele activiteiten;
3. Zorgverbreding en dienstverlening: is gericht op verbreding en verbetering van de zorg voor kinderen met problemen;
4. Opvang: is gericht op groeiende behoefte aan het bieden van sluitende arrangementen van onderwijs en opvang voor werkende ouders;
5. Wijkgericht: is gericht op versterking van de wijk met aanbod voor kinderen, ouders en overige buurtbewoners

Binnen de gemeente Lochem zijn afhankelijk van wijk en kern de genoemde profielen van toepassing. Het profiel **opvang** kan als basis worden gezien voor elke brede school.

3.5 Aanbieden dagarrangementen

Het kabinet wil de arbeidsparticipatie van vrouwen vergroten. Werkende ouders ervaren een tijdsvraagstuk: een onderbroken schooldag, geen aansluiting en te weinig flexibiliteit van openingstijden, grote afstanden tussen school, dagverblijf of buitenschoolse opvang, te beperkte overblijfmogelijkheden en geen oplossingen voor onverwachte gebeurtenissen.

De schakels in de keten van het dagarrangement zijn veelal nog niet met elkaar verbonden. De bindende factor is veelal het kind dat van 'schakel naar schakel' trekt. Een goede basis voor kinderen - de noodzakelijke pedagogische infrastructuur - is essentieel om hen optimale ontwikkelingskansen te bieden. Door samenhang in de voorzieningen kunnen kinderen goede kansen krijgen zich te ontwikkelen. Waar voorzieningen voor kinderen in de leeftijd van 0 tot en met 12 jaar onvoldoende op elkaar aansluiten worden kansen gemist om (beide) ouders arbeid en zorg te laten combineren, kinderen optimale ontwikkelingsmogelijkheden te bieden, onderwijsachterstanden effectief te bestrijden, integratie te bevorderen en het leren binnen en buiten de school met elkaar te verbinden.

Eén van de oplossingen is het dagarrangement: een doorlopend aanbod van opvang vóór schooltijd, onderwijs, overblijf, en culturele, sportieve en educatieve activiteiten na en tijdens school. Ouders en kinderen kunnen naar keuze een arrangement samenstellen. Naast het vergemakkelijken van de combinatie van arbeid en zorg voor werkende ouders, worden op deze manier de ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen geoptimaliseerd.

Van belang is om vast te kunnen stellen in welke mate er sprake is van een "plus" bovenop de primaire taken van de partners in de brede school. Bij de "plus" kan bijvoorbeeld gedacht worden aan WSNS (weer samen naar school) activiteiten. WSNS heeft als doel kinderen, die extra zorg en begeleiding nodig hebben, zoveel mogelijk op een reguliere basisschool te houden. Het gaat voornamelijk om leerlingen die moeite hebben met leren of die gedragsproblemen hebben.

3.6 Voorwaarden Brede School

Om in de gemeente Lochem als brede school gedefinieerd te worden, stellen we op dit moment de volgende voorwaarden:

1. De partners onderschrijven de overkoepelende visie op de Brede School.
2. De partners stellen een gezamenlijke, op de wijk afgestemde pedagogische visie op.
3. De kernpartners werken samen met een brede groep van partners.
4. De partners geven invulling aan de programmalijnen.
5. De partners zijn bereid om eigen menskracht, kennis en middelen in te zetten.
6. De partners zijn bereid verantwoording af te leggen over de activiteiten en de resultaten.

Uit het contact met de partners in de brede school komt naar voren dat ze de samenwerking niet vrijblijvend willen laten zijn. Belangrijk is daarom in de komende tijd nog scherper te formuleren wat de kwaliteitscriteria voor de Brede School in Lochem zijn. Duidelijk moet zijn wanneer er sprake is van een kwalitatief goede brede school en wanneer niet.

Hoofdstuk 4 Implementatie: taken en verantwoordelijkheden

4.1 Het ontwikkelen van brede scholen

De gemeente Lochem wil vanuit een *bottom-up proces* kaders scheppen voor de ontwikkeling van een gemeentebreed brede schoolbeleid. *Bottom up* proces wil zeggen dat behoeften en ervaringen vanuit het werkveld centraal staan. Afhankelijk van de wijk, de vragen en behoeften die daar leven krijgen de verschillende brede scholen vorm.

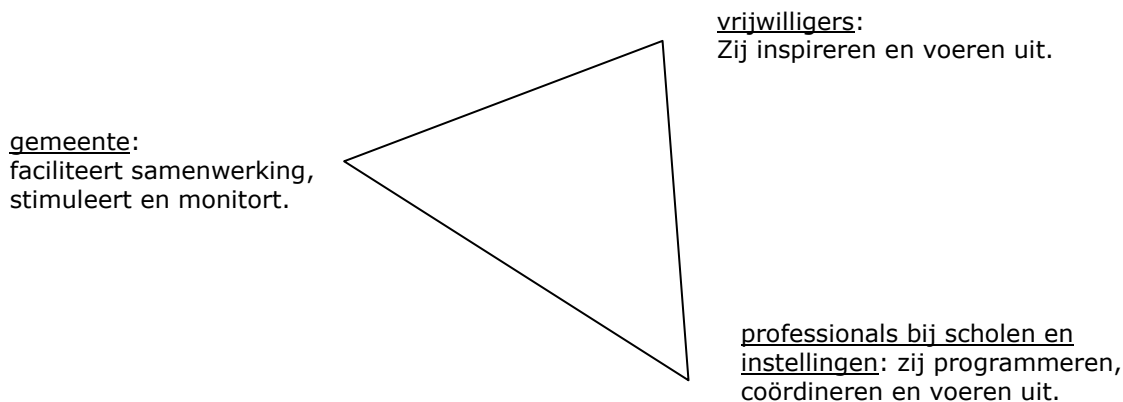
Scholen en instellingen blijven elk hun kernactiviteiten uitvoeren maar investeren daarnaast in samenwerking en brengen een gezamenlijk aanbod tot stand. Samenwerking, afstemming en heldere afspraken gekoppeld aan enthousiasme én doorzettingsvermogen bepalen het succes van de vorming van brede scholen.

De ontwikkeling van een brede school is een dynamisch proces dat zich niet makkelijk in schema's en plannen laat vangen. In de werkelijkheid lopen fases geleidelijk in elkaar over en zijn er stappen die nog moeten worden gezet, terwijl het proces al in een ver gevorderd stadium is. Ook de ontwikkeling van het brede school proces in de gemeente Lochem verloopt dynamisch en behelst verschillende fasen die in elkaar overlopen.

4.2 Rol- en taakverdeling

De rol- en taakverdeling kan als volgt worden weergegeven:

Schema 2 Taakverdeling

Rol Gemeente

De gemeente voert regie op afstand, bewaakt de beleidskaders en voortgang door middel van evaluatie, scheidt de voorwaarden voor de samenwerking.

Concreet zijn de taken van de gemeente:

- integraal afstemmen van het (interne) beleid. Door de decentralisatie van het welzijnsbeleid, het onderwijshuisvestingsbeleid, het onderwijs(achterstanden)beleid, het jeugdbeleid, inzet van de onderwijsbegeleidingsdienst en de jeugdgezondheidszorg, kan de gemeente ook regie voeren in de ontwikkeling van brede scholen en beleidsterreinen op elkaar afstemmen.
- zorgen voor een lokale vertaling op maat van het rijksbeleid
- bemiddelen bij dreigende stagnaties
- bij elkaar brengen van partijen (faciliteren van participatie) en stimuleren samenwerking
- gericht inzetten van bestaande middelen op brede scholen en onderzoek doen naar mogelijkheden en medefinanciering van 'combinatiefunctionarissen'
- sturen op naleving van de visie en doelstellingen door afspraken te maken over verantwoording en evaluatie.

Het is wenselijk dat alle scholen op termijn deel uit maken van een brede school, maar het is onmogelijk en ongewenst om in alle kernen en wijken gelijktijdig te starten met de ontwikkeling van brede scholen. Het is aan de schoolbesturen om te bepalen of zij zich in de richting van brede scholen ontwikkelen. De gemeente verplicht niemand. Indien de gemeente investeert in een brede school is er geen sprake meer van vrijblijvendheid. De gemeente Lochem ondersteunt dan ook een gefaseerde invoering, waarbij de eerste aandacht uitgaat naar scholen passend binnen de speerpunten en waar de vraag naar een breder aanbod duidelijk aanwezig is, blijkend uit een activiteitenplan en onderzoek binnen de wijk. Daar waar de gemeente investeert dient de "plus" bovenop de primaire taken van de partners in de brede school.

Rol kernpartners(vrijwilligers en professionals)

Het initiatief voor de vorming van brede scholen kan van diverse partijen komen, maar in basis ligt het initiatief bij de kernpartners, waarbij in ieder geval het primair onderwijs betrokken wordt.

Concreet zijn de taken:

1. zetten eigen middelen (niet alleen financieel) in.
2. leveren producten/arrangementen op maat, conform gekozen profiel.
3. zetten voldoende professionals in
4. zetten (waar dat kan) vrijwilligers in
5. zorgen voor coördinatie van brede schoolarrangementen (inzet brede schoolcoördinator)
6. leveren een bijdrage aan het monitoren van het brede-schoolbeleid

Ad 2. De partners bieden arrangementen aan, coördineren activiteiten en werken samen vanuit samenwerkingsafspraken. Kernpartners coördineren en stemmen activiteiten af, wat leidt tot doorgaande leer- en ontwikkellijnen. Vanuit een duidelijk geformuleerde ambitie dient er klein begonnen te worden, zodat er gaande weg steeds meer invulling kan ontstaan, aansluitend bij de geformuleerde ambitie. Voor iedere brede school wordt o.b.v. de profilering, afhankelijk van behoefte/situatie per kern/wijk, dagarrangementen geformuleerd. Dit blijft per situatie maatwerk. De kernpartners zien het bredeschoolconcept als maatschappelijk investeren, waarvoor ook eigen middelen worden ingezet. "Als de wil er is, komt de rest vanzelf".

Ad 3. Een belangrijke voorwaarde is het beschikken over voldoende professionals. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en het ministerie van Onderwijs en Cultuur (OCW) hebben een regeling in het leven geroepen voor 'combinatiefuncties'. Een "combinatiefunctie" is een functie waarbij een werknemer in dienst is bij één werkgever, maar tegelijk – of in ieder geval voor een substantieel deel – werkt ten behoeve van tenminste twee werkvelden/sectoren. De combinatiefunctionarissen werken met name in de sectoren sport, onderwijs en cultuur. Gemeenten vervullen een belangrijke coördinerende en ondersteunende rol bij de uitvoering van de 'Impulsregeling brede scholen, sport en cultuur.' Het geld hiervoor wordt geoormerkt aan gemeenten overgedragen als de gemeente (in samenwerking met partners) vanaf het tweede jaar 60% van de kosten voor hun rekening nemen. In het eerste jaar betaalt het Rijk 100% van de kosten.

Ad 4. Zonder het enthousiasme van een groot aantal betrokken wijkbewoners / vrijwilligers zou een brede school niet kunnen functioneren. Vrijwilligers maken om verschillende redenen deel uit van een brede school:

- verbinding tussen wijk en brede school;
- geeft wijkbewoners gelegenheid om te participeren in de maatschappij;
- draagt bij aan persoonlijke ontwikkeling;
- kan dienen als opstap naar een betaalde baan.

Vrijwilligers werken niet alleen bij afzonderlijke partners, maar ook voor algemene taken in de brede school ten behoeve van bijvoorbeeld een mediatheek, ICT-activiteiten, de verlengde schooldag of sport- en spel activiteiten. Om de vrijwilligers te ondersteunen worden zij begeleidt door professionals vanuit de verschillende participerende organisaties. De professionele begeleiding is zoveel mogelijk gericht op het zelfstandig functioneren.

De vrijwillige inzet staat momenteel erg onder druk. Een tendens is zichtbaar dat organisaties steeds meer tijd moeten besteden aan het werven van vrijwilligers. Een van de oorzaken voor het tekort aan vrijwilligers wordt veroorzaakt doordat vrijwilligers aansprakelijk gesteld kunnen worden. De gemeente is via de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) verplicht vrijwilligers te ondersteunen en zal om dit te bereiken in 2011 een uitvoeringsplan gaan opzetten.

Ad 5. inzet brede schoolcoördinator

In de gemeente Lochem wordt elke brede school ondersteund door een coördinator. Het doel van de functie is het coördineren en bewaken van de voortgang van de brede school binnen de kaders zoals gesteld door de gemeente. De gemeente heeft hierin een stimulerende rol.

Binnen het samenwerkingsverband wat een brede school is, vormt het coördineren een essentieel onderdeel. Een coördinator is daarmee een onmisbare persoon voor een brede school. Een coördinator brede school heeft verschillende taakaccenten. Hij/zij heeft een taak als programmacoördinator, strateeg, netwerker en spin in het web.

De volgende competenties zijn van toepassing op een brede school coördinator:

- a) *Kennis en ervaringsdeskundigheid ten aanzien van de brede school.* De coördinator brede school heeft inzicht in de betekenis en achtergronden van de brede school, in actuele ontwikkelingen ten aanzien van de brede school, zowel op wijkniveau, als landelijk en internationaal niveau. Ook heeft hij/zij kennis van financiële aspecten van de brede school.
- b) *Kennis van ontwikkelingslijnen van kinderen, van binnen- en buitenschools leren.* De coördinator brede school weet wat nodig is om te komen tot een zinvol en rijk aanbod, waarbij een goede afstemming plaatsvindt tussen de partners van de brede school.
- c) *Coördinatie en coaching*
De coördinator brede school is een vraagbaak en stimulator voor alle partijen, heeft goed zicht op communicatielijnen en weet deze optimaal te benutten. De coördinator weet te enthousiasmeren en te coachen.
- d) *Beleids- en planmatig handelen.* De coördinator brede school zorgt dat afspraken en plannen goed worden vastgelegd en dat veranderingen planmatig verlopen. De coördinator is in staat om een afwisselend en aantrekkelijk activiteitenjaarplan te ontwikkelen.

4.3 Overlegstructuur

Binnen de gemeente Lochem is behoefte aan een overlegstructuur waaraan kernpartners en betrokken ambtenaren deelnemen. De ontwikkelingen worden op regelmatige basis, bijvoorbeeld 2x per jaar, door de gemeente en kernpartners geëvalueerd. Deze stuurgroep / regiegroep bestaat uit een representatieve afvaardiging van brede scholen en is verantwoordelijk voor de koers en voortgang van het brede schoolproces. De coördinator brede school rapporteert, bijvoorbeeld elk kwartaal, aan de stuurgroep.

Bijlage 1: bronnen

- De conceptnotitie over integraal educatief denken "De bal samenspelen in Lochem", vastgesteld door B&W op 7 augustus 2007. In deze notitie wordt een eerste aanzet gegeven voor het brede schoolbeleid voor de gehele gemeente Lochem en de mogelijkheden in de kern Lochem.
- De "Nota Integraal Jeugdbeleid 2008-2012", met bijbehorend Actieprogramma, december 2007.
- Visiedocument "Lokaal Sociaal Beleid Lochem 2006-2015", oktober 2005, is een herbezinning van gemeentelijke taken en verantwoordelijkheden.
- De notitie "Agenda Lokaal Maatwerk" (ALM), 2005, gaat over de afwegingen voor onderwijskundige vernieuwingen.
- Startnotitie "Brede school in Gorssel", 15 april 2003.
- De notitie "De brede school in Lochem", februari 2000.
- Het concept voorontwerp-structuurplan "Uitbreiding woningbouw Lochem", 2007 gaat over de uitbreidingsmogelijkheden en de structuurvisie van de kern Lochem.
- In het "locatieonderzoek realisatie brede school Lochem" zijn acht locaties bekeken en drie locaties verder onderzocht op haalbaarheid. Op 22 januari 2008 besloot het college het locatieonderzoek aan te houden en de twee haalbare locaties "De Garve" en "Oost" voor te leggen aan de schoolbesturen.
- Tak, Theo van der, Wijnen Gert, 'Programmamanagement: sturen op samenhang, Wolters Kluwer, tweede herziene druk, 2006
- Kadernotitie De brede school Zwolle, augustus 2001
- Startnotitie brede scholen in Apeldoorn
- Beleidsnotitie Brede Bossche Scholen
- Beleidsnotitie brede scholen in Zutphen 2007-2010
- Jaarbericht 2009 "brede scholen in Nederland". Oberon december 2009

Bijlage 2: globale kwaliteitscriteria

Kwaliteitscriteria	Voldoet de brede school eraan?			
	++	+	-	--
1. Gezamenlijke visie				
a. De partners hebben een gezamenlijke, schriftelijk vastgelegde visie op de brede school				
b. De visie is uitgewerkt in SMART ⁵ geformuleerde doelen				
c. De brede school is terug te vinden in de beleidsvisies van alle afzonderlijke partners				
d. Er is draagvlak voor de brede school op managementniveau				
e. Er is draagvlak voor de brede school op de werkvloer				
f. Visie en doelen komen tot uitdrukking in brede school activiteiten				
2. Het kind staat centraal				
a. Kinderen vormen de primaire doelgroep van de brede school				
b. De brede school activiteiten dragen bij aan de ontwikkelingskansen van kinderen				
c. De brede school richt zich op de gehele ontwikkeling van het kind: sociaal-emotioneel, fysiek en cognitief				
d. De brede school biedt activiteiten voor kinderen op het gebied van:				
1 Educatie				
2 Zorg				
3 Vrije tijd				
4 Opvang				
3. Ouders betrokken				
a. Ouders worden geïnformeerd over de brede school en haar activiteiten				
b. Ouders worden geraadpleegd over de brede school en haar activiteiten				
c. De brede school biedt activiteiten voor ouders op het gebied van opvoedingsondersteuning, educatie en vrije tijd				
4. Maatwerk in de wijk				
a. Wijkbewoners worden geïnformeerd over de brede school en haar activiteiten				
b. De brede school wordt ontwikkeld op basis van informatie over de wijk, wijkbewoners en aanwezige voorzieningen				
c. Er wordt vraaggericht gewerkt: activiteiten worden afgestemd op behoeften van kinderen, ouders en overige bewoners van de wijk				
5. Multidisciplinaire samenwerking				
a. De brede school bestaat minimaal uit een school en partners van minimaal twee andere disciplines				
b. Het is duidelijk welke partners bij de brede school betrokken zijn				
c. De betrokkenheid van de partners is gerealiseerd ⁶				
	kern	uitbreiding		
		Onderwijs		
		Welzijn (wijkcentrum, jongerenwerk etc.)		
		Opvang (peuterspeelzaal, kinderdagopvang, buitenschoolse opvang etc.)		
		Zorg (buurtnetwerk, GGD, consultatiebureau, maatschappelijk werk etc.)		
		Cultuur (bibliotheek, muziekschool, kunstencentrum etc.)		
		Sport (sportverenigingen, Sport & Recreatie etc.)		
d. Er is overeenstemming over de rolverdeling op het gebied van regie, coördinatie en uitvoering				
e. De samenwerkingspartners vormen samen met ouders een sluitend netwerk rond het kind				
6. Doorgaande lijn				
a. Er is een doorgaande lijn in de werkwijze van de organisaties waarmee het kind gedurende zijn/haar ontwikkeling mee te maken krijgt				
b. Professionals dragen relevante informatie schriftelijk en mondeling in overleg met ouders aan elkaar over				
c. Er is sprake van adequate signalering en doorverwijzing van zorgbeurten en -gezinnen				
d. Begin- en eindtijden van brede school activiteiten zijn op elkaar afgestemd				
7. Nieuwe professionele houding				
a. Professionals van de betrokken organisaties zijn bereid om samen te werken en hebben een open, flexibele houding ten aanzien van andere organisaties				
b. Professionals van de betrokken organisaties zijn op de hoogte van elkaars deskundigheid				
c. De betrokken organisaties maken over en weer gebruik van elkaars expertise				
8. Structurele aanpak				
a. De continuïteit van de brede school is gewaarborgd: er is sprake van structurele (meerjarige) afspraken tussen de betrokken organisaties en met de gemeente				
b. Er is een structurele financiële basis voor de brede school				
c. Er zijn bindende afspraken gemaakt over de inzet van personeel				
d. Er is een structureel en samenhangend gemeentelijk brede school beleid				
9. Geschikte en beschikbare ruimte				
a. Er is voldoende geschikte accommodatie beschikbaar voor de brede school				
b. De brede school biedt een herkenbaar en centraal aanspreekpunt in de wijk: er is een 'loket'				
c. De huisvesting van de brede school biedt kinderen, ouders en overige wijkbewoners gelegenheid tot ontmoeting				
d. De huisvesting van de brede school stimuleert ontmoeting en (in)formeel overleg tussen professionals				
e. De veiligheid van kinderen in en rond de brede school is gewaarborgd				
f. Ruimten worden daar waar mogelijk multifunctioneel gebruikt				
g. Er zijn duidelijke, schriftelijk vastgelegde afspraken over beheer en exploitatie				
10. Zichtbaar maken van resultaten				
a. De resultaten van de brede school worden door middel van evaluatie in beeld gebracht				
b. Naar aanleiding van de uitkomsten van de evaluatie wordt gezocht naar oplossingen voor knelpunten				
Toelichting bij het scoren				
++ duidelijk wel : de brede school voldoet volledig aan het criterium				
+ voldoende : de brede school voldoet aan het criterium, maar nog niet volledig				
- onvoldoende : de brede school voldoet een beetje aan het criterium, maar nog te weinig				
-- duidelijk niet : de brede school voldoet duidelijk nog niet aan het criterium				
⁵ SMART: Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden				
⁶ Kruis links aan of het om een kernpartner of een uitbreidingspartner gaat en geef in de rechterkolommen aan in welke mate de betrokkenheid is gerealiseerd.				
Kernpartners = de organisaties waarbij het eigenaarschap van de brede school berust (zij "zijn" de brede school).				
Uitbreidingspartners = de organisaties die op verzoek van de kernpartners bijdragen aan de brede school ("onderaannemers")				

Bijlage 3: eisen aan samenwerking

Algemene eisen aan samenwerking tussen brede schoolpartners

1. Er is meerwaarde en het is duidelijk voor wie
2. Er is sprake van gezamenlijke verantwoordelijkheid.
3. Er is sprake van een gemeenschappelijk idee van 'kwaliteit' en gemeenschappelijke pedagogische visie
4. Er is sprake van 'chemie' tussen de partners. De toegevoegde waarde van een partner hangt ondermeer af van:
  - De inzet van gekwalificeerde medewerkers
  - Het bieden van continuïteit
  - Flexibel opereren in een samenwerkingsproces
  - Vraaggericht kunnen werken
  - Activiteiten ontwikkelen die bijdragen aan de doelstellingen van de brede school